

Els llums de l'arbre

“Moltes vegades el centre del món és concebut com un eix (*axis mundi*), que arriba verticalment fins a l'estrella polar i, cap avall, fins a algun punt central de l'abisme. Iconogràficament, pot estar representat per una muntanya, una escala o, amb molta freqüència, per un arbre. És el símbol del nostre arbre de Nadal”. Ho explica el savi somiador que era **Joseph Campbell** a *La imatge del mito* (Atalanta), un d'aquells llibres la lectura del qual és com viure unes quantes vides.

L'arbre també és el centre del món del llibre. A Espanya, amb un 5% (almenys en facturació) de llibre digital, el paper continua tenint un paper primordial.

Es va publicar a la primavera un llibre gloriós a Impedimenta titulat *El árbol* escrit per **John Fowles** (autor de *La dona del tinent francès*). Entre la memòria personal i la reflexió inspiradora, posa distància amb el refregit occidental que fem del zen però ens mostra que perdre'ns per un bosc és una manera de trobar-nos a nosaltres mateixos.

Coincideixen aquests dies diverses novetats editorials arbòries. Errata Naturae, dins de la seva col·lecció Libros Salvajes, publica *Leñador*. **Mike Wilson**, professor de lletres gens sedentari, proposa un singular text a mig camí de l'assaig i la narració d'aventures al Yukon en format d'enciclopèdia del llenyataire en què va desgranant conceptes: botes, apilat, aiguamoll, destrall...

Em va atrapar més, en aquesta mateixa col·lecció, *Un año en los bosques*. Aquí l'exbibliotecària **Sue Hubbell** explica com va decidir canviar de vida i marxar a una caseta als boscos de Missouri per dedicar-se a l'apicultura de manera modesta. Fascinat pel text, li vaig escriure un correu a la senyora **Hubbell** – ara té 81 anys – i li vaig preguntar si als Estats Units també hi havia aquell furor dels urbanites per vestir-se de Coronel Tapioca el cap de setmana.

Em va semblar escoltar el seu riure a través de l'e-mail: “L'escamot de les botes Timberland! Sí, aquí passa el mateix. La gent d'aquí deia:

els urbanites rics vénen i es pensen que ho saben tot. Però la gent del camp es queda amb els seus diners, els esbarzers amb la seva roba i al final se'n van amb la maleta buida”.

Un altre que arriba a les llibreries és *El libro de la madera* (Alfaguara) de **Lars Mytting**, amb més de mig milió d'exemplars venuts a Europa i premi dels llibreters noruecs. Als països escandinaus la principal font de calefacció són les estufes de llenya. A Noruega, els diumenges, en comptes de veure futbol, tallen troncs. Fa goig llegir algú que sap tant d'un tema enmig de la xerrameca de tertulians de tot i tuitaires de res. Ara bé, la minuciositat amb què explica la manera d'esmolrar una destrall, assecar la fusta talada o la forma d'apilar els troncs (pila allargada, pila rodona, pila quadrada tancada, pila quadrada oberta, pila circular, pila en forma de V...) resulten massa prolixos per a la nostra latitud mediterrània. Molts només olorem la llenya a les costellades dominicals.

El gran homenatge a l'arbre el fa **Annie Proulx** amb *El bosque infinito*. Un tros de novel·la que ens porta a la Nova França (Canadà) de finals del XVII, quan encara conservava els seus boscos primigenis macerats durant milers d'anys. Assistim a un estremidor genocidi de milions d'arbres dut a terme en nom d'allò que anomenem civilització. Ho explica un colon amb aires de grandesa anomenat Trepagny: “Los hombres antiguamente vivían como bestias. Estamos aquí para desboscar, para someter este paisaje agreste y malévolo”. Per plantar les seves cols, van fer caure arbres com si fossin bitlles. Passem per moltes generacions en un relat molt intens fins a l'actualitat, en què la consciència conservacionista tracta de posar voluntarioses tiretes a una cicatriu immensa. Aquest Nadal, si poseu un arbre, intenteu que pugui tornar a casa. |

El món arbori protagonitza diversos llibres GETTY

Em va atrapar més, en aquesta mateixa col·lecció, *Un año en los bosques*. Aquí l'exbibliotecària **Sue Hubbell** explica com va decidir canviar de vida i marxar a una caseta als boscos de Missouri per dedicar-se a l'apicultura de manera modesta. Fascinat pel text, li vaig escriure un correu a la senyora **Hubbell** – ara té 81 anys – i li vaig preguntar si als Estats Units també hi havia aquell furor dels urbanites per vestir-se de Coronel Tapioca el cap de setmana.

Em va semblar escoltar el seu riure a través de l'e-mail: “L'escamot de les botes Timberland! Sí, aquí passa el mateix. La gent d'aquí deia:

els urbanites rics vénen i es pensen que ho saben tot. Però la gent del camp es queda amb els seus diners, els esbarzers amb la seva roba i al final se'n van amb la maleta buida”.

Un altre que arriba a les llibreries és *El libro de la madera* (Alfaguara) de **Lars Mytting**, amb més de mig milió d'exemplars venuts a Europa i premi dels llibreters noruecs. Als països escandinaus la principal font de calefacció són les estufes de llenya. A Noruega, els diumenges, en comptes de veure futbol, tallen troncs. Fa goig llegir algú que sap tant d'un tema enmig de la xerrameca de tertulians de tot i tuitaires de res. Ara bé, la minuciositat amb què explica la manera d'esmolrar una destrall, assecar la fusta talada o la forma d'apilar els troncs (pila allargada, pila rodona, pila quadrada tancada, pila quadrada oberta, pila circular, pila en forma de V...) resulten massa prolixos per a la nostra latitud mediterrània. Molts només olorem la llenya a les costellades dominicals.

El gran homenatge a l'arbre el fa **Annie Proulx** amb *El bosque infinito*. Un tros de novel·la que ens porta a la Nova França (Canadà) de finals del XVII, quan encara conservava els seus boscos primigenis macerats durant milers d'anys. Assistim a un estremidor genocidi de milions d'arbres dut a terme en nom d'allò que anomenem civilització. Ho explica un colon amb aires de grandesa anomenat Trepagny: “Los hombres antiguamente vivían como bestias. Estamos aquí para desboscar, para someter este paisaje agreste y malévolo”. Per plantar les seves cols, van fer caure arbres com si fossin bitlles. Passem per moltes generacions en un relat molt intens fins a l'actualitat, en què la consciència conservacionista tracta de posar voluntarioses tiretes a una cicatriu immensa. Aquest Nadal, si poseu un arbre, intenteu que pugui tornar a casa. |

ANTONIO ITURBE

Llei i lluita

Francesc Casares

JORDI PLAY

JORDI AMAT

Cap escena més significativa que la inicial del capítol *Capellans obrers*. En una església, a Can Tunis, un clergue jove explica als obrers que el dret de reunió no es pot negar a ningú. Mitjans dels seixanta. El Tribunal d'Ordre Públic funciona a tot gas. Mentre algú reparteix fulles ciclostilades, l'advocat que els treballadors han elegit s'aixeca del banc i camina cap al micròfon col·locat davant de l'altar. Bona part de la plantilla de l'empresa veia perillar els llocs de treball i es tractava de lluitar per evitar l'expedient de crisi. Informa sobre l'afer que li han encomanat. Té uns 40 anys. És laboralista. Es irà un home compromès amb la seva professió, a través de l'advocacia amb la seva societat, i és irà un exemple de dignitat civil. Es diu Francesc Casares (Barcelona, 1927-novembre, 2016).

Fa 10 anys Casares va publicar un esplèndid volum de memòries que cloïa amb la seva detenció. Fill de mestres als quals havien prohibit ensenyar després de la guerra, Casares responia al prototip dels estudiants

que als quaranta es van jugar la cara integrant-se a la resistència a través del Front Universitari de Catalunya. Del FUC, com altres, va saltar al Moviment Socialista de Catalunya. És la peripècia que narra al primer volum de records, escrit amb prosa fina i adoptant un tarannà de bonhomia sagaç i intencionada. El mateix estil i actitud és la del segon llibre, centrat en la seva activitat professional i el paper dels advocats durant els últims 15 anys del franquisme, obrint quan cal la porta de casa seva (inclosos viatges fatigants) i cap al final revelant quina va ser la seva activitat política durant la transició. El mateix dia que *Compromís amb la justícia* es començava a distribuir, Casares, als 89 anys, moria a Barcelona.

L'escena que més em captiva és la del Miting de la Llibertat. Juny de 1976 al Palau dels Esports. S'avançava en el camí de construir el PSC. Casares hi jugava un cert paper. Va anar al Palau i es va enorgullir quan el company Jordi Font li va mostrar les pancartes. Eren els noms de la seva tradició. Hi havia el seu model, Francc Layret. Va marxar un moment per trobar amics laboralistes de la resta d'Espanya que no s'ho volien perdre. Quan van arribar al Palau, els va costar trobar lloc on seure. Estava ple de gom a gom. Es van quedar a la grada. De sobte va notar que Juan María Bandrés havia desaparegut. Va aixecar la mirada i el va veure esforçant-se per seure a les primeres files. Ell es va quedar barrejat entre la multitud. Com quan Joan Reventós li va oferir encapçalar la candidatura a l'alcaldia de Barcelona. A l'ombra, Casares, musculant la força democràtica del país. |

Francesc Casares

Compromís amb la justícia. Memòries d'un advocat laboralista (1958-1978)

L'AVENÇ. 284 PÀGINES. 21 EUROS

EL NADAL DEL MUSEU NACIONAL

Activitats gratuïtes del 17 de desembre al 5 de gener

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat
f @MuseuNac_Cat

Col·laboren:

FilmoTeca
ARIES
MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Damm
Fundació

Fundación Jesús Serra
CASA DE LA CULTURA

Departament de Cultura
Govern de Catalunya
INSTITUT DE PROMOCIÓ CULTURAL

Generalitat de Catalunya